

Naše slike. Lúkenjski grad pri Prečini na Dolenjskem (str. 273.) smo popisali na str. 251. Lepo se vidi na naši sliki njegova romantična lega. Pravo gnezdo za ponosne in nasilne viteze! — Mrtvaški oder kardinala Missia (str. 312) je stal čez veliki teden in velikonočne praznike v nadškofijski kapelici v Gorici. Truplo so balzamirali. Trumoma je prihajalo ljudstvo kropit blagega pokojnika. Dne 2. apr., na velikonočno sredo, so ga pokopali na Sveti gori, kakor je sam želel v oporoki. Naša slika (str. 213.) nam kaže del velikega pogreba. Med cerkvenimi dostojanstveniki so škofje: dr. Flapp iz Poreča (oficiator), dr. Mahnič s Krka, dr. Jeglič iz Ljubljane, dr. Kahn iz Celovca, in mnogo drugih. Na Sveti gori so položili truplo začasno v rakev grofov Coroninijev. K življenjepisnemu pokojnikovemu dostavljamo še, da je v mlajših letih mnogo dopisoval v liste in pod imenom Martini izdal knjigo „Zur Congruafrage“. Bil je posebno veščak v cerkvenem pravu.

IZ Prešernovih šolskih let.

Šolska leta — mlada leta! Kdo bi po njih sodil človeka? Saj se mnogokrat nadarjenost pokaže šele pozneje. Zlasti pri možeh, ki so ustvarjajočega duha, se iz prve, čisto receptivne dōbe ne dá sklepati še na prihodnost. A gotovo je tudi to, da oni, ki v mladih letih zanemari svoje talente, pozneje nima niti javnega stališča, v katerem bi se mogel razvijati, niti one moralne in umstvene podlage, na kateri bi mogel snovati kaj višjega in popolnejšega.

Vsekako pa je zanimivo pregledovati šolska izpričevala mož, ki so pozneje v zreli dōbi krepko vplivali na narodni razvoj.

Dobili smo v roke izpričevala pesnika dr. Franceta Prešerna in dveh njegovih sorodnikov. Ta izpričevala so lastnina gpđ. Ložarjevih v Vipavi. Izročil nam jih je dijak g. Zv. Česen. Življenjepisne podatke iz župnijskih knjig nam je pa blagohotno poslal g. Tomaž Potočnik, župnik na Breznici. Zanimiva so izpričevala še zlasti zaradi tega, ker se iz njih vidi, kdaj je Prešern obiskoval ljubljanske srednje šole, kako je napredoval in katere učitelje je imel.

Zbirka obsega skupno 22 izpričeval treh Prešernov. Vsi trije: Frančišek, Jožef in Jurij,

so bili bratje. Rojstna hiša jim je bila na Vrbi h. št. 1. Župnija je bila takrat v Róđinah. Zato jih imenujejo latinska izpričevala „Rodainensis“, „Rodnjanus“, „Rodejensis“, „Rodinzhanus“, „Rodnjensis“, kakor je ravno dotični profesor latinil staro slovensko koreniko. Sicer pa je enkrat kot rojstni kraj Jurijev zapisana Zabreznica, enkrat pa Breznica, kar si lahko razlagamo iz krajevnih razmer. Saj so te vasi blizu skupaj, in župnija je zdaj res na Breznici.

Stariša sta bila tem otrokom Simon Prešeren (v krstni knjigi zapisan „Preshern“), zemljak, in Mina Svetina. Frančišek je bil rojen 3. decembra 1800, Jožef 25. marcija 1803, in Jurij 29. marcija 1805. Vse tri je krstil Jakob Mächtg, menda tedanji kaplan, ker župnik je bil v tem času Fr. S. Christian.

Začnimo z drugim sinom, Jožefom! Poslali so ga v Ljubljano študirat. Izpričevalo javne izkušnje iz prvega razreda, ki sta ga podpisala ravnatelj Franc Hladnik in profesor Ksav. Heinrich dne 13. marca 1818, mu našteva štiri „primas eminenter“ in eno „primo“. G. Potočnik nam sporoča, da mu je o njem nečak teh Prešernov pravil, da je Jožef umrl v 2. gimnazijskem razredu. Od njega ni nobenega izpričevala več.

Najmlajši, Jurij Prešeren, je pa živel in dokončal študije. Vstopil je v ljubljansko gimnazijo v jeseni l. 1817. Gibal se je med „primami“ in „eminencami“, kar mu izkazuje šest izpričeval. Prišel je iz gimnazije na licej, in v izpričevalu z dne 29. novembra 1828 mu izpričujeta ravnatelj Mat. Petermann in profesor Elija Rebič, da je „jako pridno“ poslušal v drugem tečaju „predavanja o splošni svetovni zgodovini nove dōbe“ ter si s tem zaslužil „prvi red“. Ustno izročilo pripoveduje o njem to zanimivost, da mu je manjkalo levega uhlja — le spodaj ga je nekaj imel. Ta „defectus pulchritudinis“ pa mu ni zaprl pota v življenje. Sprejeli so ga v bogoslovno semenišče v Celovcu. Služboval je kot duhovnik na raznih krajih, in neki njegov nečak se spominja, da je bil pri njem na počitnicah v Št. Rupertu. Zaradi duševne bolezni — začelo se mu je nekaj mešati — je moral zgodaj v pokoj. Kot penzionist je živel v Ovčji vasi in menda tam tudi umrl.

O našem pesniku Francetu je pa v tej zbirki 15 izpričeval. Sicer imamo iz gimnazijskih let tu samo eno izpričevalo, namreč o prvem tečaju četrtega razreda, v katerem si je pod ravnateljem Fr. Hladnikom

in profesorjem Jurijem Dolarjem priporil same odlične rede v vseh predmetih. A pozneje kot mož je rabil Prešern celoten izkaz o vseh gimnazijskih naukih, ki mu ga je dal ravnatelj Hladnik. To izpričevalo z dné 27. avgusta 1832 nam priča, da je Prešern vstopil na ljubljansko gimnazijo v jeseni l. 1813.

Vseskozi je imel „primam eminentem“ s sledečimi razlikami: V prvem razredu, ki ga je dovršil l. 1814., je dobil drugo darilo; v drugem razredu je bil prvi tečaj „tretji med odličnjaki“, drugi tečaj pa prvi, ki se je „približal obdarovancem“; v tretjem razredu je prvi tečaj bil „drugi med prvimi odličnjaki“, v drugem tečaju si je pa priporil drugo darilo; v četrti šoli je bil prvi tečaj „drugi med prvimi odličnjaki“, drugi tečaj je dobil zopet drugo darilo; v prvem humanistiškem razredu (mi bi rekli v peti šoli) je ostal enak, kot v četrtem gramatikalnem razredu; v drugem humanistiškem razredu (v šesti šoli) ga je pa nekdo zopet prekosil, ker je prišel prvi tečaj na „tretje mesto med prvimi odličnjaki“, in drugi tečaj je dobil tretje darilo. Tako je bilo l. 1819.

V jeseni l. 1819. se France pomakne na licej in postane „filozof“ pod ravnateljem Matejem Ravnikarjem, kanonikom ljubljanske stolne cerkve. Tu je študiral dve leti „filozofijo“ — sedanjo sedmo in osmo šolo. O drugem tečaju prve in o prvem tečaju druge „filozofije“ nam manjkajo izpričevala. Kar imamo v rokah, to priobčujemo.

Prvo izpričevalo z dné 20. marca 1820 mu je dal Jožef Dagarin, „scientiae religionis professor publicus ordinarius“. Ali je Dagarin vedel, kaj bodo čez pol stoletja govorili in pisali o njegovem razmerju do Prešerna? Menda ne. Če bi smeli iz reda sklepati na profesorjevo srce, bi skoro rekli, da je imel Dagarin živahnega fantiča — rad. Izmed vseh profesorjev mu je dal najboljši red. Z velikimi, energičnimi potezami mu je zapisal iz verouka red „Eminentem primam“. Veliki *E* je bil znak posebnega odlikovanja, in tega Prešeren, kolikor izprevidavamo iz teh izpričeval, ni dobil od nikogar, kakor samo od Dagarina. V vedenju mu je dal Dagarin pač samo izpričevalo, da so njegovi „mores“ — „conformes“, in tu so bili vsi profesorji z Dagarinom istega mnenja. Prof. Janez Kersnik mu je dal drugi dan, 21. marca 1820, iz „čistega računstva“ red „eminenter primam“, profesor Fr. Ks. Richter 23. marca i. l. iz „občne zgodovine“ in profesor Jurij Pavšek 25. marca i. l. iz „teoretičnega modroslovja“, in dné 27. marca i. l. Elija Rebič iz „grške filozofije“ isti red.

Eno leto izpričevala molčé. Prešeren konča ljubljanske šole l. 1821. O tem imamo tri izpričevala. Prvi je seveda Dagarin. Ta mu dné 23. avgusta 1821. s svojimi krepkimi črkami zapiše iz verouka vkljub vsem drugim profesorjem veliko „Eminentem primam“. V zadržanju mu pa dá topot odličen red. Prešernovi „mores“ so „imprimis conformes“. Ali je Dagarin vplival na druge profesorje, ali se je pa Prešeren v

resnici poboljšal: gledé vedenja so vsi profesorji potegnili s profesorjem verouka. Dné 24. avgusta i. l. mu je dal prof. Fr. Ks. Richter iz „občne zgodovine“ in prof. Jurij Pavšek iz „praktičnega modroslovja“ red „eminenter primam“.

Toliko izza ljubljanskih šolskih let. V jeseni l. 1821. je šel Prešeren na Dunaj. Iz te dóbe imamo pet izpričeval.

Kot modroslovec 3. leta je na dunajskem vseučilišču dobil Prešeren za prvi tečaj iz avstrijske zgodovine prvi red od prof. Mart. Mikoscha dne 4. marcija 1822; prof. Stein mu pa izpričuje, da je „institutiones practicas ad eloquentiam“ gojil z „izbornim napredkom“; dal mu je tudi prvi red. Podravnatelj modroslovja je bil takrat Fr. Wilde. O naslednjih treh letih nimamo nobenega izpričevala. 20. avgusta 1825 je dobil od prof. Jurija pl. Scheidleina iz avstrijskega zasebnega prava odličen red. V vseh teh izpričevalih je zapisan kot „stipendist“. 24. avgusta 1826 mu je pa začasni podravnatelj pravnih in političnih šol dr. pl. Grint dal izpričevalo čez vsa štiri pravniška leta. To izpričevalo je jako ugodno. L. 1823. je dobil odliko v zasebnem in javnem prirodnem ter v kriminalnem pravu, prvi red pa v evropskem in avstrijskem državoslovju. L. 1824. ima odliko v rimskem in cerkvenem pravu. L. 1825. je dobil zopet same odlike v avstrijskem zasebnem, v fevdnem ter v trgovinskem in menjičnem pravu. L. 1826. ima odlike v političnih znanostih in v zakoniku o težkih policijskih prestopkih, prvi red pa v sodnem postopanju v civilnih in izvensivilnih pravnih ter v pisarniškem slogu. Čez poldrugo leto, 14. marcija 1828, mu je pa dal Frančišek baron Dubsy, c. kr. komornik in major v armadi, izpričevalo o zadržanju, v katerem pravi: „Izpričujem, da je g. Frančišek Prešeren, kandidat pravne doktorske časti, rojen v Ródinah v Iliriji, vedno živel pravno nekarljivo (moralisch tadellosen Lebenswandel geführt) in izražal taka načela, ki so vredna poštenega moža.“ Najbrže je rabil to izpričevalo za promocijo. Zgoraj omenjeno izpričevalo o vseh gimnazijskih razredih, ki ga mu je dal ravnatelj Hladnik l. 1832., je rabil najbrže, ko je istega leta delal advokatsko izkušnjo.

Taka so Prešernova izpričevala. Iz njih ni razviden le umstveni napredek Prešernov, ampak tudi časoslovno se pojašnjujejo njegova mlada leta.

Dr. E. L.

† P. Ladislav Hrovat. Dné 14. aprila je umrl znani slovenski pisatelj in jezikoslovec P. Ladislav Hrovat, c. kr. gimnazijski profesor v pokoju. Učil je slovenščino šestintrideset let na frančiškanski gimnaziji v Novem mestu, tudi še potem, ko je bila ta šola že sekularizirana. Njegova znanstvena dela smo popisali natančno že v začetku IV. letnika „Dom in Svetovega“ (1891), kjer smo podali čitateljem tudi njegovo sliko. Zadnja leta je sicer zelo opešal zaradi starosti, a peresa ni odložil. Spisal je še dvojce